

กระบวนการจัดการศึกษาแบบศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

: ทางรอดหรือการยุบเลิก

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทั่วไปของชุมชนที่ตั้งศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก และชุมชนที่ตั้งโรงเรียนที่ย้ายมาเรียนรวม 2) สภาพทั่วไปของโรงเรียนที่ตั้งศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนที่ย้ายมาเรียนรวม และ 3) กระบวนการจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิควิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้าง ทำการจดบันทึกภาคสนาม และอุปกรณ์อื่นๆ ประกอบ การเก็บข้อมูล ได้แก่ กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การจำแนกหรือการจัดกลุ่มข้อมูล การเปรียบเทียบ เหตุการณ์ และการสร้างข้อสรุปอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพของชุมชนที่ตั้งศูนย์เรียนรวม เป็นชุมชนชานเมือง ตั้งอยู่ในศูนย์กลางตำบล การคมนาคมสะดวก และมีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็น ชุมชนที่ตั้งโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นชุมชนชนบท อยู่ห่างจากชุมชนที่ตั้งศูนย์เรียนรวมประมาณ 3-4 กิโลเมตร และมีการคมนาคมสะดวก
2. สภาพของโรงเรียนที่ตั้งศูนย์เรียนรวม เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ตั้งอยู่ศูนย์กลางชุมชน มีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ โรงเรียนที่ย้ายมาเรียนรวมเป็นโรงเรียนขนาดเล็กประจำหมู่บ้าน ตั้งอยู่ไม่ไกลจากศูนย์เรียนรวม ประสบปัญหาขาดแคลนครู ขาดความพร้อมด้านสื่อ อุปกรณ์ในการเรียน และขาดแคลนงบประมาณ
3. กระบวนการจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก
 - 3.1 งานบริหารวิชาการ ดำเนินการหลอมรวมหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อใช้ร่วมกัน จัดเวลาเรียนสัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 6 ชั่วโมง จัดครูเข้าสอนตามความถนัดและความสนใจ จัดชั้นเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 ครูใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างหลากหลาย

¹ รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

² นิสิตระดับดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

³ นิสิตระดับดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

⁴ นิสิตระดับดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

⁵ นิสิตระดับดุขฎฐิบัณฑิต สาขาพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

3.2 งานบริหารงบประมาณ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโรงเรียนขนาดเล็กมีหน้าที่เบิกจ่าย อนุมัติเงิน จัดทำบัญชี รายงานการเงินและลงทะเบียนพัสดุของตนเอง ส่วนงบประมาณหรือเงินสนับสนุนที่ได้มาในนามของศูนย์เรียนรวมโรงเรียน จะมอบหมายให้โรงเรียนที่รับผิดชอบดูแลงานบริหารงบประมาณของศูนย์รวมโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการ

3.3 งานบริหารบุคคล แบ่งงานเพื่อมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบแต่ละฝ่าย ใช้การประชุมและมอบหมายงานด้วยวาจา ส่วนการกำหนดอัตราตำแหน่ง การย้าย การพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรเป็นหน้าที่ของโรงเรียนเดิม

3.4 งานบริหารทั่วไป ดูแลด้านระเบียบวินัยนักเรียน บริการอาหารกลางวัน จัดหาทุนการศึกษา บริการรถรับส่งนักเรียน บริการประกันชีวิตนักเรียน ดูแลอาคารสถานที่ และจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์เรียนรวมกับชุมชน

คำสำคัญ 1. ศูนย์เรียนรวม 2. โรงเรียนขนาดเล็ก 3. กระบวนการจัดการศึกษา

Abstract

The research purposes were 1) to study the communities physical profiles where the school case is located 2) to study those school's physical profile and 3) to find out school center in the aspect of education management. The study was conducted in the field of qualitative research by the case study technique. Collected data by non participation observation , semi-structured and non-structured interviews. Analyze data with content analysis , category or typological analysis , constant comparison , analytic induction.

The research results were as follows

1. The community characteristics where the school center located was a suburban community, located in the central district ,having convenient transportation and necessary infrastructure. The community characteristics where the small schools located were in rural community, far from the school center about 3-4 kilometers and having convenient transportation.

2. The school center is located at a district high school, in the community center. The small schools are not far from the school center and facing of teacher shortage, lack of materials, equipment and budget.

3. The educational management process in school center

3.1 In academic area, school curriculum combined is to a common curriculum. Student of each small school come to learning together at the school center 4 days a week, 6 hours per day. Teachers are assigned to that responsibility according to their aptitude and interests. There were academic extracurricular activities as well. Student were arranged into 6 classroom, Prathomsuksa 1 to 6 . Teachers used media and learning resources from both inside and outside the classroom and assessed their student by such a wide range of methods.

3.2 Budget was allocated from relevant offices. Each small school had responsible for the own disbursement, keeping balance of accounts ,financial report and keeping records of their school supplies. For financial support of the school center was responsible and operated by for the school center.

3.3 For personnel administrative. Job description was assign to each responsible division mainly by verbal during meeting. The small schools are also responsible for determining the moving position determining personnel.

3.4 And for general administration. School center is oversee student discipline, lunch provided scholarship ,school bus service , student life services ,care buildings , and having activities and relationships between school and community center.

Keywords 1. school center 2. small schools 3. educational management process

ความเป็นมาของปัญหา

ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการประสานความร่วมมือ กับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ โรงเรียนจึงเป็นองค์กรที่ควรได้รับการพัฒนาให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่ผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่ายังไม่สามารถปฏิบัติงานด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้อย่างน่าพึงพอใจ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2552 : 19) ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มีสภาพขาดแคลน และตั้งอยู่ในชุมชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน ไม่สามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบคือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตระหนักในการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็กอย่างจริงจัง

แนวทางในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลายรูปแบบ เช่น 1) เรียนรวมบางชั้นเรียน 2) Mobile Teacher 3) โรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง 4) เรียนรวม ช่วงชั้น 5) การใช้หน่วยคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ (Computer Mobile Unit) 6) เรียนรวมทุกชั้นเรียน ฯลฯ รูปแบบการรวมโรงเรียน หรือส่วนใหญ่เรียกว่าศูนย์รวมโรงเรียนหรือศูนย์เรียนรวมเป็นแนวทางการบริหารจัดการ การศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กที่ขาดแคลนครูหรือครูไม่ครบชั้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหลาย แห่งเลือกใช้บริหารจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีโรงเรียนขนาดเล็กแต่ละโรงเรียนตั้งอยู่ในเขต ใกล้เคียงกับโรงเรียนที่ตั้งศูนย์ ระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร มีสภาพการคมนาคมสะดวกทุกฤดูกาล ผู้ปกครองสนับสนุนให้ไปเรียนรวม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุน โดยมีการนำนักเรียนและ ครูไปจัดการเรียนการสอนรวมกัน ในโรงเรียนที่มีความพร้อมทำให้โรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้นสามารถจัดการ เรียนการสอนได้แก้ปัญหา การขาดแคลนครู การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด และการจัด กระบวนการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล

สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 ของจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคเหนือตอนล่างนั้น ได้พิจารณาหาแนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้รูปแบบการพัฒนาหลายรูปแบบ และรูปแบบการรวมโรงเรียน คือศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กในตำบลร่วมใจ เป็นรูปแบบที่ประสบความสำเร็จได้รับการยอมรับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สิ่งที่ได้รับความสนใจจากผู้ที่เกี่ยวข้องคือศูนย์เรียน รวมเกิดขึ้นได้อย่างไร กระบวนการจัดการศึกษาในศูนย์เป็นอย่างไร มีบุคคลหรือหน่วยงานใดให้การสนับสนุน บ้างและผลการจัดการศึกษาเป็นอย่างไร คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการศึกษา แบบศูนย์ เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กในเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างลุ่มลึก โดยมุ่งศึกษาในบริบททั่วไปของชุมชน และโรงเรียนที่เป็นที่ตั้งศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนที่ย้ายมาเรียนรวม กระบวนการจัดการ การศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการดำเนินงาน จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กในตำบลร่วมใจ และ ชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรียนที่ย้ายมาเรียนรวมกันในศูนย์เป็นอย่างไร
2. สภาพทั่วไปของโรงเรียนซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กในตำบลร่วมใจ และ โรงเรียนที่ย้ายมาเรียนรวม เป็นอย่างไร
3. กระบวนการจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กในตำบลร่วมใจ เป็นอย่างไร

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายทั่วไปเพื่อศึกษากระบวนการจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กในตำบลร่วมใจที่เป็นกรณีศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กในตำบลร่วมใจและชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรียนที่ย้ายมาเรียนรวม
2. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของโรงเรียนซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กในตำบลร่วมใจและโรงเรียนที่ย้ายมาเรียนรวม
3. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กในตำบลร่วมใจ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยจะทำให้ทราบสภาพทั่วไปของชุมชนและโรงเรียนซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนที่ย้ายมาเรียนรวมในศูนย์ กระบวนการจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ประวัติความเป็นมา การจัดการศึกษาในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก รวมทั้งมุมมองอนาคตของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กอันจะเป็นข้อมูลสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กได้นำไปพัฒนาการจัดการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ศึกษาศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กในตำบลร่วมใจ ประกอบด้วย โรงเรียนรักถิ่นไทย โรงเรียนรวมใจพัฒนา โรงเรียนธรรมรักษา และโรงเรียนประชาร่วมเย็น โดยมีโรงเรียนร่วมใจศึกษาเป็นที่ตั้งศูนย์ อยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคเหนือตอนล่าง

2. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา

ตั้งแต่วันที่ 17 สิงหาคม 2552 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2553

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

3.1 สภาพทั่วไปของชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กในตำบลร่วมใจ และชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรียนที่ย้ายมาเรียนรวมกันในศูนย์

3.2 สภาพทั่วไปของโรงเรียนซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กในตำบลร่วมใจ และโรงเรียนที่ย้ายมาเรียนรวมในศูนย์ โดยแยกศึกษาเป็นโรงเรียนร่วมใจศึกษา โรงเรียนรักถิ่นไทย โรงเรียนรวมใจพัฒนา โรงเรียนธรรมรักษาและโรงเรียนประชาร่วมเย็น

3.3 กระบวนการจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กในตำบลร่วมใจ ประกอบด้วย

3.3.1 ประวัติความเป็นมาของศูนย์เรียนรวม

3.3.2 การจัดการศึกษาในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป

3.3.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

3.3.4 มุมมองอนาคตของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบแผนการศึกษากรณี (Case Study) โดยผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเลือกสนามการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกสนามที่ใช้ในการศึกษา คือ ศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กตำบลร่วมใจ ตั้งอยู่ในตำบลร่วมใจ อำเภอเมือง จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้กำหนดชื่อโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องด้วยชื่อสมมติ เพื่อใช้แทนชื่อสถานที่ และบุคคลจริงทั้งหมด เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องในอนาคต

ขั้นตอนที่ 2 การเข้าสนามการวิจัย

ในการเข้าสนามการวิจัยนั้น ผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนในการเข้าสนามการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมตัวเข้าสู่สนามการวิจัย ผู้วิจัยมีการเตรียมตัวในด้านความรู้ วัสดุอุปกรณ์ และการเตรียมการประสานงานกับหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2. การแนะนำตนเอง ผู้วิจัยดำเนินการแนะนำตนเองต่อหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในสนามวิจัย แจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสนามการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างความสัมพันธ์

ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกในสนามการวิจัย โดยปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญและขยายกลุ่ม ผู้วิจัยเริ่มจากการเข้าพบผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อแนะนำตัวชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและไว้วางใจ อธิบาย

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

3. ติดต่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล พร้อมทั้งนัดหมายวันเวลาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวันเวลาที่นัดหมายและตามประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้
ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดแหล่งข้อมูล

ในการกำหนดแหล่งข้อมูล ดำเนินการกำหนดในแง่ของบุคคล สถานที่ เวลา และเหตุการณ์
ดังนี้

1. บุคคล บุคคลที่ให้ข้อมูลประกอบด้วยบุคคลต่างๆ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ตั้งศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็กที่ย้ายมาเรียนรวม อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนที่ตั้งศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นายกองค์การบริหารส่วนตำบล คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักการภารโรง ผู้นำชุมชน คนในชุมชน

2. สถานที่ สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนที่ตั้งศูนย์เรียนรวม โรงเรียนขนาดเล็กที่ย้ายมาเรียนรวม ชุมชนที่ตั้งศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ชุมชนที่ตั้งโรงเรียนขนาดเล็กที่ย้ายมาเรียนรวม องค์การบริหารส่วนตำบล

3. เวลา เวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นไปโดยยืดหยุ่นตามความเหมาะสม

4. เหตุการณ์ เหตุการณ์ที่เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน การเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็กที่ย้ายมาเรียนรวม การดำเนินงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

ขั้นตอนที่ 5 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ตัวคณะผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้ศึกษาปรากฏการณ์ในภาคสนาม ใช้เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้าง ตามประเด็นที่กำหนด ทำการจดบันทึกภาคสนาม นอกจากนั้นยังใช้อุปกรณ์อื่นๆ ช่วยประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง

ขั้นตอนที่ 6 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังจากคณะผู้วิจัยได้สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลที่เกี่ยวข้องแล้ว ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

1. การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของสนามการวิจัย โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพและโครงสร้างของชุมชน/โรงเรียน

2. ทำแผนที่ทางกายภาพเพื่อแสดงอาณาเขตที่ตั้งของชุมชน/โรงเรียน

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยประยุกต์ใช้กรอบการสังเกตปรากฏการณ์ทางการศึกษาของ Bogdan และ Biklen ตามประเด็นที่กำหนด ดังนี้

3.1 สภาพทั่วไปของชุมชนที่ตั้งศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก และชุมชนที่ตั้งของโรงเรียนที่ย้ายมาเรียนรวม ประกอบด้วย สภาพที่ตั้ง ลักษณะทางภูมิศาสตร์กายภาพ สภาพเศรษฐกิจ การคมนาคม ระบบสาธารณสุข โภค สถานที่/หน่วยงานที่สำคัญของชุมชน

3.2 สภาพทั่วไปของโรงเรียนที่ตั้งศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดเล็กที่ย้ายมาเรียนรวม ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (ที่ตั้ง, อาคารเรียน, อาคารประกอบ, สาธารณูปโภคภายในโรงเรียน, บริเวณโดยรอบโรงเรียน) สิ่งแวดล้อมทางบุคคล (ผู้บริหาร, ครู, นักเรียน, ผู้ปกครอง, คณะกรรมการสถานศึกษา, นักการภารโรง, นายกองค้การบริหารส่วนตำบล) สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (การจัดชั้นเรียน, การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน)

3.3 กระบวนการจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

3.3.1 ประวัติความเป็นมาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

3.3.2 การจัดการศึกษาในด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณและด้านการบริหารทั่วไป

3.3.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

3.3.4 มุมมองอนาคตของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนปฏิบัติการราชการของโรงเรียน รายงานการประเมินตนเองของโรงเรียน บันทึกการประชุม สมุดเยี่ยม นิเทศ คำสั่งมอบหมายงาน หนังสือราชการ

2. การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนที่ตั้งศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ย้ายมาเรียนรวม นายกองค้การบริหารส่วนตำบล ครูผู้สอนในศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ตัวแทนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง นักการภารโรง คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำและคนในชุมชน ณ ศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กตำบลร่วมใจ ชุมชน และโรงเรียนขนาดเล็กที่ย้ายมาเรียนรวม

4. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในปรากฏการณ์ที่ศึกษา ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การประชุมครู สภาพแวดล้อมของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สภาพแวดล้อมของโรงเรียนขนาดเล็กที่ย้ายมาเรียนรวม เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวม เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยแนะนำตัว ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัย ขอความร่วมมือจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แจ้งผู้ให้ข้อมูลทราบว่าจะขอสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก และความคิดเห็นที่มีต่อศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก การให้ข้อมูลจะไม่มีผลกระทบหรือก่อให้เกิดความเสียหายใดๆ ต่อผู้ให้ข้อมูลและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

3. ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงในขณะสัมภาษณ์ เพื่อความสะดวกและความถูกต้อง ในการจดบันทึกข้อมูล ซึ่งเทปบันทึกการสัมภาษณ์จะเก็บเป็นความลับและจะทำลายเมื่อการศึกษาสิ้นสุดลง และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะนำเสนอโดยใช้นามสมมติซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายใด ๆ ต่อผู้ให้ข้อมูลและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการศึกษาของศูนย์รวมโรงเรียนขนาดเล็ก

5. ผู้วิจัยใช้การจดบันทึกช่วยจำ เพื่อบันทึกเหตุการณ์ในช่วงเวลาขณะสัมภาษณ์ โดยจดบันทึกสรุปสั้น ๆ ในแต่ละเหตุการณ์ และตามด้วยการบันทึกรายละเอียดภายในวันนั้น

6. การแปลผลข้อมูลรายวัน หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละวัน ผู้วิจัยแปลผลข้อมูลรายวัน

7. การสิ้นสุดการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลสิ้นสุดเมื่อข้อมูลมีความอิ่มตัว โดยพิจารณาจากการที่ไม่สามารถค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจากที่มีอยู่ได้อีก และผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลมีความเข้าใจตรงกันในข้อมูลที่ได้รับ

ขั้นตอนที่ 7 การจัดกระทำข้อมูล

1. การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบข้อมูลเพื่อพิจารณาว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมมานั้นมีคุณภาพน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงไร และมีความสมบูรณ์ครบถ้วนหรือไม่ ก่อนนำไปวิเคราะห์ตีความสร้างข้อสรุป โดยมีวิธีดำเนินการตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความสมบูรณ์ของข้อมูล ดังนี้

1.1 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

1) การบันทึกภาคสนาม ผู้วิจัยทำการบันทึกพรรณนาอย่างละเอียดทุกครั้งภายหลังจากเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลครั้งหนึ่งๆ และนำเสนอพรรณนาให้เห็นภาพทุกแง่มุม ได้แก่ การบรรยายภาพชุมชนที่ตั้งศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก เช่น ลักษณะที่ตั้ง เส้นทางคมนาคม สถานที่สำคัญในชุมชน อาคารบ้านเรือน บรรยายภาพศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก เช่น ลักษณะที่ตั้ง ลักษณะอาคารเรียน ห้องเรียน และอาคารสถานที่ประกอบอื่นๆ (อาทิ บ้านพักครู อาคารฝึกงาน สนามกีฬา เหล่านี้เป็นต้น)

2) ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ดังนี้

ก. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลจากแหล่งที่ต่างกัน ได้แก่ แหล่งเวลา สถานที่ และบุคคล

ข. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต่างกัน ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และจากเอกสารบันทึก

1.2 การตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูล

1) ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลที่เป็นความคิดเห็น โดยการเชื่อมโยงไปสู่ข้อมูลอื่น ๆ ใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

2) ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดหรือการบอกเล่าเหตุการณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูล โดยการเปรียบเทียบเรื่องราวเหตุการณ์ที่ได้รับจากผู้บริหาร ครู นายกองค้การบริหารส่วนตำบล คนในชุมชน แล้วพิจารณาความเหมือนและความแตกต่างในแง่มุมต่าง ๆ ของเรื่องราวเหตุการณ์ที่ได้รับฟังนั้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษากระบวนการจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลในภาคสนาม ดำเนินการภายหลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้นในแต่ละครั้ง ทำการบันทึกข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นบันทึกภาคสนาม กระทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผลการวิเคราะห์นำมาใช้เป็นแนวทางการตั้งสมมุติฐานการทำงาน (Working hypothesis) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทำการทดสอบต่อไป

2) การวิเคราะห์ภายหลังจากออกจากสนาม ดำเนินการภายหลังจากที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลในภาคสนามครบถ้วนตามประเด็นที่ต้องการศึกษาแล้ว ผู้วิจัย จึงทำการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดเข้าด้วยกันเพื่อสร้างความเข้าใจในกระบวนการจัดการศึกษาของศูนย์รวมโรงเรียนขนาดเล็ก

2.2 ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การจำแนกหรือการจัดกลุ่มข้อมูล (Category or Typological Analysis) การเปรียบเทียบเหตุการณ์ (Constant comparison) และการสร้างข้อสรุปอุปนัย (Analytic Induction) มีรายละเอียดดังนี้

1) การวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาทำการวิเคราะห์เพื่อสร้างความเข้าใจกับข้อมูลที่ปรากฏในเอกสาร โดยมีได้ตีความหรือหาความหมายแฝงใดๆ ที่มีอยู่ในข้อความ

2) การจำแนกหรือการจัดกลุ่มข้อมูล เมื่อผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดบันทึกภาคสนามแล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าหลักและวิเคราะห์จำแนกสารบบ เช่น คำว่า งานด้านบริหารทั่วไป มีความหมายครอบคลุมคำต่างๆ อาทิ งานธุรการและงานสารบรรณ งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นต้น และแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคำย่อยๆ ด้วยกันเองกับคำหลักในภาพรวมทั้งหมด

3) การเปรียบเทียบเหตุการณ์ กระทำภายหลังจากการวิเคราะห์จำแนกหรือจัดกลุ่มข้อมูลแล้ว นำข้อมูลมาทำการสรุปลักษณะร่วมกันและลักษณะแตกต่างกันของชุดข้อมูลเหล่านั้น สร้างเป็นข้อสรุปร่วมกันระหว่างเหตุการณ์

4) การสร้างข้อสรุปอุปนัย เพื่อสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม ให้ได้ข้อสรุปเป็นเชิงนามธรรมมากขึ้น ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากบันทึกภาคสนาม กระทำภายหลังจากได้กำหนดค่าหลักให้กับข้อมูลในบันทึกละเอียดแต่ละส่วนแล้วทำการสรุปเชื่อมโยงค่าหลักเข้าด้วยกัน

ขั้นตอนที่ 8 การนำเสนอผลการจัดกระทำข้อมูล

การสรุปและเสนอผลการศึกษารั้งนี้ ใช้วิธีพรรณนา (Descriptive) ประกอบภาพ และนำเสนอประเด็นคำพูดที่เป็นข้อความสำคัญของบุคคลสำคัญประกอบการบรรยาย นำเสนอในประเด็นที่กำหนด แสดงตารางสรุปการวางแผนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังตาราง

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของชุมชน

1.1 สภาพทั่วไปของชุมชนที่ตั้งศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นชุมชนชานเมือง ตั้งอยู่ในศูนย์กลางตำบล ห่างจากอำเภอเมือง ประมาณ 26 กิโลเมตร การคมนาคมสะดวก สามารถเดินทางได้ทั้งทางรถยนต์ รถไฟหรือทางเรือ สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม อยู่ริมฝั่งแม่น้ำ มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต สถานที่สำคัญในชุมชน คือ องค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียนมัธยมประจำตำบล สถานีอนามัยประจำตำบล สถานีตำรวจภูธรประจำตำบล

1.2 สภาพทั่วไปของชุมชนที่ตั้งโรงเรียนขนาดเล็กที่ย้ายมาเรียนรวม เป็นชุมชนชนบท อยู่ห่างออกไปจากชุมชนที่ตั้งศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ประมาณ 3-4 กิโลเมตร สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม อยู่ติดริมฝั่งแม่น้ำ การคมนาคมสะดวก เดินทางสัญจรไปมาด้วยรถจักรยานยนต์ รถยนต์ รถไฟ

รถโดยสารประจำทาง คนในชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำสวน เป็นอาชีพหลัก ส่วนใหญ่มีฐานะปานกลางค่อนข้างยากจน สถานที่สำคัญในชุมชน คือ วัดและโรงเรียน

2. สภาพทั่วไปของโรงเรียน

2.1 สภาพทั่วไปของโรงเรียนซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ตั้งอยู่ศูนย์กลางชุมชน การคมนาคมสะดวกมีความพร้อมด้านอาคารสถานที่

2.2 สภาพทั่วไปของโรงเรียนที่ย้ายมาเรียนรวม เป็นโรงเรียนขนาดเล็กประจำหมู่บ้าน ตั้งอยู่ไม่ไกลจากโรงเรียนที่ตั้งศูนย์เรียนรวม การคมนาคมสะดวก ประสบปัญหาขาดแคลนครู ครูสอนไม่ครบชั้น ขาดความพร้อมด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณในการจัดการศึกษา นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวฐานะยากจน ประสบปัญหาครอบครัวแตกแยก พ่อแม่หย่าร้าง ไปทำงานกรุงเทพฯ ทิ้งลูกให้อยู่กับปู่ย่า ตายาย ครอบครัวขาดความพร้อมในการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน

3. กระบวนการจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

3.1 ด้านวิชาการ ศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก มีการดำเนินการหลอมรวมหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อใช้ร่วมกัน จัดเวลาเรียนรวมกันสัปดาห์ละ 4 วัน คือ วันจันทร์ถึงวันพฤหัสบดี วันละ 6 ชั่วโมง เน้นการจัดสาระการเรียนรู้หลักที่สำคัญ จัดครูเข้าสอนตามความถนัดและความสนใจ จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านวิชาการ จัดชั้นเรียน 6 ห้อง คือ ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ครูใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างหลากหลาย

3.2 ด้านงบประมาณ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนที่ตั้งศูนย์เรียนรวมและองค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียนขนาดเล็กที่ย้ายมาเรียนรวมมีหน้าที่ในการเบิกจ่าย การอนุมัติเงิน การจัดทำบัญชี รายงานการเงิน และการลงทะเบียนพัสดุของโรงเรียนตนเอง ส่วนงบประมาณหรือเงินสนับสนุนที่ได้มาในนามของศูนย์เรียนรวมได้มอบหมายให้โรงเรียนที่รับผิดชอบดูแลงานบริหารด้านงบประมาณของศูนย์เรียนรวมเป็นผู้ดำเนินการ

3.3 ด้านการบริหารงานบุคคล ศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ได้ดำเนินการแบ่งงานเพื่อมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบแต่ละฝ่าย เน้นการประชุมและมอบหมายงานด้วยวาจาเป็นหลัก มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงาน เพิ่มประสิทธิภาพของครูผู้สอน มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ขวัญกำลังใจ และจัดสวัสดิการเพื่อบริการครูภายในศูนย์ ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กที่ย้ายมาเรียนรวมยังมีหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดอัตราตำแหน่ง การย้าย การพิจารณาความดีความชอบ ของบุคลากรในโรงเรียนตนเอง

3.4 ด้านการบริหารทั่วไป ศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ได้ดำเนินงานบริหารทั่วไปร่วมกัน ในด้านการควบคุม ดูแลความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียน บริการอาหารกลางวัน จัดหา

ทุนการศึกษา บริการรถรับส่งนักเรียน บริการประกันชีวิตนักเรียน จัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียน จัดกิจกรรมกีฬา กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ปรับปรุง บำรุงรักษาอาคารสถานที่และจัดกิจกรรม ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์เรียนรวมกับชุมชน ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กที่ย้ายมาเรียนรวมยังมีหน้าที่ ดำเนินงานธุรการและงานสารบรรณ จัดทำหนังสือราชการ โต้ตอบหนังสือราชการของโรงเรียนตนเอง

4. ปัจจัยที่สนับสนุนความสำเร็จของศูนย์รวมโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ ผู้บริหารและคณะครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรบริหารส่วนตำบล โรงเรียนที่ตั้งศูนย์เรียนรวมและ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

5. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ การขาดกฎหมายรองรับการจัดตั้งศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่มีที่ตั้งศูนย์ที่เป็นเอกเทศของตนเอง นักเรียนที่ย้ายมาเรียนรวมที่ ศูนย์เรียนรวมมาจากครอบครัวที่ขาดความพร้อมในการสนับสนุนการพัฒนาการศึกษา

6. ทักษะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเห็นสอดคล้องตรงกันว่า ในอนาคตศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กยังคงต้องดำเนินต่อไป การพัฒนาคุณภาพของศูนย์เรียนรวมต้องอาศัยความร่วมมือ สนับสนุน ส่งเสริมจากทุกฝ่าย มุ่งสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ด้วยการพัฒนาศูนย์เรียนรวมให้มี คุณภาพ โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาพบว่า สภาพของชุมชน คนในชุมชน ผู้นำในชุมชน และหน่วยงานที่มี ส่วนเกี่ยวข้อง มีผลต่อการจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนั้น โรงเรียนต้องเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม พัฒนาคุณภาพผู้เรียน สร้างผลงานเชิงประจักษ์ สร้างศรัทธาให้เกิดแก่ชุมชน ชุมชนจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาให้สถานศึกษามี คุณภาพ

1.2 จากผลการศึกษา พบว่า สภาพของโรงเรียน ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีผลต่อการจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนั้น โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ เสริมสร้างความเข้าใจ ความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ เป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรในโรงเรียน จัดกิจกรรมเสริม หลักสูตรโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และคนในชุมชน

1.3 จากผลการศึกษา พบว่า การจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ขึ้นอยู่กับการได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น โรงเรียนต้องพัฒนาคุณภาพ

การศึกษา สร้างและประชาสัมพันธ์ผลงานให้เป็นที่ประจักษ์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการที่จะส่งเสริมและสนับสนุนความช่วยเหลือแก่โรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพการศึกษาระหว่างศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็กกับรูปแบบอื่น

2.4 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก

2.5 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพศูนย์เรียนรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

บรรณานุกรม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2552). “มุมมองของ ดร.แดน : วิฤตคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก”.

หนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย. ฉบับวันที่ 6 เมษายน 2552 หน้า 19.

รัตนะ บัวสนธ์. (2551). วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : คำสมัย.

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2542). การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน. ปริญญาโท กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). **นวัตกรรมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก.**

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

เข้าถึงได้จาก <http://www.thamano.com/innovation.pdf>. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2552.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน**

ขนาดเล็ก. สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน. เข้าถึงได้จาก <http://www.smallschool.obec.go.th/n52.pdf>. สืบค้นเมื่อ 18

กรกฎาคม 2552.